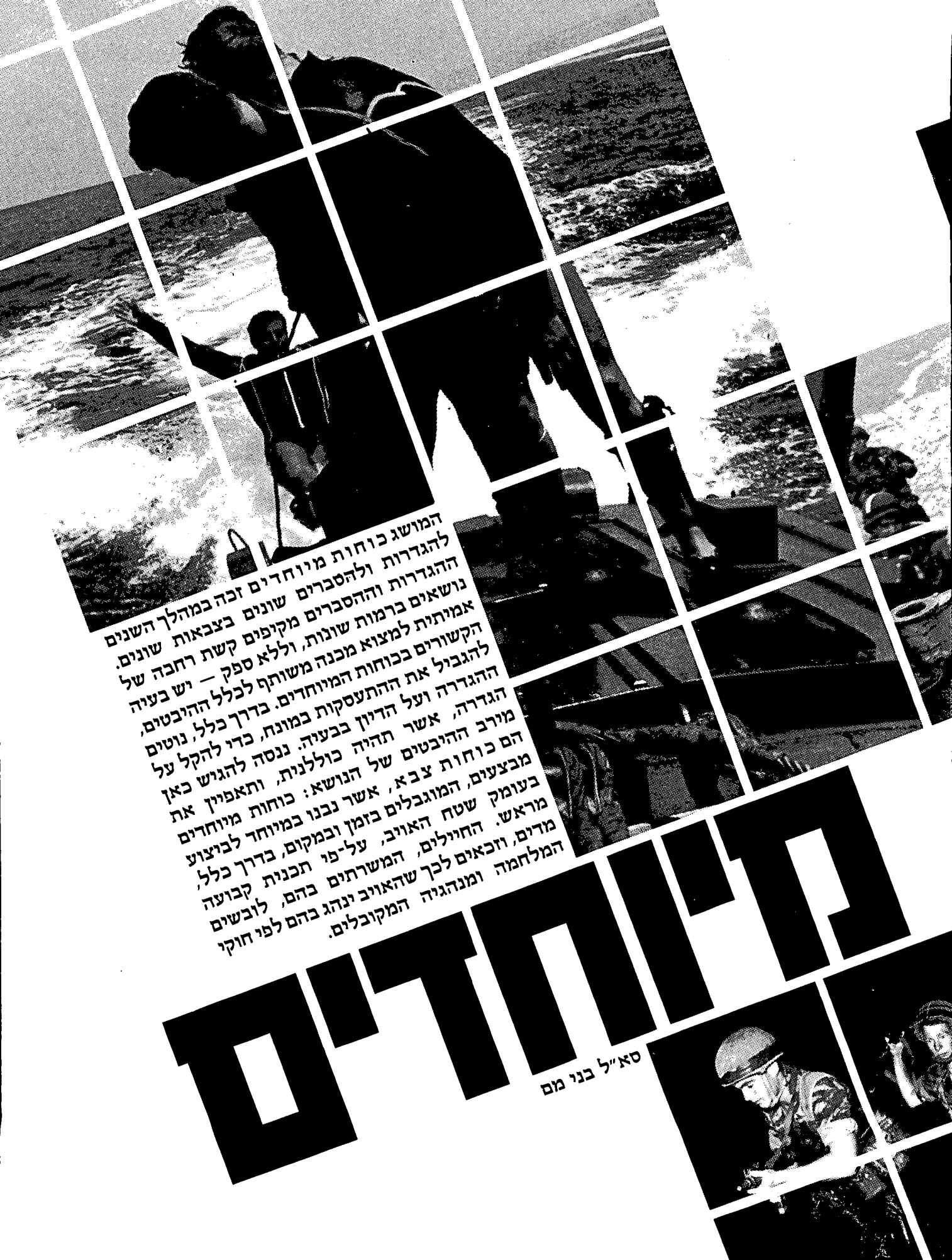

המושג כוחות מיוחדים זכה במהלך השנים להגדרות ולהסברים שונים בצבאות שונים. נושאים ברמות שונות, וללא ספק — יש בעיה אמיתית למצוא מכנה משותף לכלל ההיבטים, הקשורים בכוחות המיוחדים. בדרך כלל, נוטים להגביל את ההתעסקות במונח, כדי להקל על הגדרה ועל הדיון בבעיה. ננסה להגיש כאן מירב ההיבטים של הנושא: כוחות מיוחדים הם כוחות צבא, אשר נבנו במיוחד לביצוע מרבית משימות המוגבלות בזמן ובמקום, בדרך כלל, בעומק שטח האויב, על-פי תכנית קבועה מראש. החיילים, המשרתים בהם, לובשים מדים, וכאים לכך שהאויב ינהג בהם לפי חוקי המלחמה ומנהגיה המקובלים.

כוחות מיוחדים

סא"ל בני מם

יעדים

היעדים ניתנים לחלוקה לשתי רמות עיקריות:

(א) **ברמה האסטרטגית** הכוחות המיוחדים דים יכולים להשפיע על ***מדיניות האויב** — כדוגמת חטיפת מוסוליני, או חטיפת העוצר הורטי מהונגריה, ע"י אוטו סקר-רצני ויחידתו. * **הכרעה** — כדוגמת התקפת 300 הנבחרים של גדעון בלילה על המדיינים בעין חרוד; 300 הספרטנים נגד הפרסים במיצר תרמופילאי; התקפת ה"חברים" של אלכסנדר מוקדון על דריוש המלך עצמו במערכת אראבלה והמרדף אחריו; הנחתת דיוויזיית המרינס 1 באינ-שון במלחמת קוריאה. * **אמנעה** — מניעת השימוש היעיל ביותר במשאבי האויב במלחמה, כדוגמת השמדת המפעל למים כבדים בנורווגיה במהלך מלחמת העולם השנייה ע"י הקומנדו הבריטי והשמדת אוניות המערכה הבריטיות בים התיכון ע"י הקומנדו הימי האיטלקי. * **סיוע** — במסגרת זו היעדים הם מנהי-גות האויב, לדוגמה — חיסול היינריך ע"י קומנדו בריטי-צ'כי; הניסיון להתנקש ברומל במדבר המערבי והשמדת המבדוק היבש בסן-נזאר, כסיוע להשגת עליונות בים לצי הבריטי. * **איסוף ידיעות** — לדוגמה — תצפיות עומק כמו תצפית כביש של "קבוצת המדבר ארוכת-הטווח" במדבר המערבי; איסוף שלל טכני משטח האויב כמו חלקי המכ"מ בברונוול במלחמת העולם השנייה, או המכ"מ המצרי מעמק הנילוס ע"י צנחני צה"ל; חטיפת שבויים לתחקור. * **ארגון לחימת גרילה** — בשטח האויב שהוא תפקידם העיקרי של הכוחות המיוחדים (Special Forces) האמריקניים; כפי שעשתה קבוצתו של פיצ'ריו מקליין עם הפרטיזנים של טיטו וכן חלק גדול ממבצעי הצנחנים הסובייטים במלחמת העולם השנייה. * **לוחמה נגד גרילה** — בתפקידים כאלה מצאו עצמם הכוחות המיוחדים האמריקניים בויטנאם, הצנחנים הצרפתים באלג'יריה, הקומנדו הבריטי בעומאן ובמלאיה. לתפקידים כאלה בנויים הכוחות המיוחדים של דרום אפריקה והיו בנויים אלה של רוד-זיה. צנחני צה"ל מצאו עצמם פעמים רבות בתפקידים נגד גרילה בגבול הצפון, ביה"ר שוברצות עזה. חילוץ נוסעי המטוס החטוף מאנטבה ופשיטתו של GSG-9 על מוגאדישו משלבות פעילות נגד טרור עם יעדים מדיניים.

(ב) **ברמה הטקטית** הכוחות המיוחדים משתלבים, בעיקר, בקרב ההגנה ויעדיהם: * **התשת האויב** ע"י הטרדתו המתמדת בפעולות נוסח "דקירות סיכה"

דים בזוחות האלה שונה מאופיים של המפקדים הרגילים בצבא. הם נוטים לאינ-ציווירואליזם הרפתקני, ודי אם נזכיר כמלה מהם: קולונל ולריו בורגזה — מייסד ומפקד שיטת 10 הקלה (הקומנדו הימי) באיטליה; מייג'ור דוד סטרלינג — מייסד ומפקד "שירות האוויר המיוחד" (SAS) הבריטי בצפון אפריקה; קולונל אוטו סקורצני — הגרמני, אשר חטף את מוסר-ליני; אריאל שרון — מייסד ומפקד יחידה 101 בצה"ל.

אמצעי תעבורה ארוכי-טווח וחשאיים

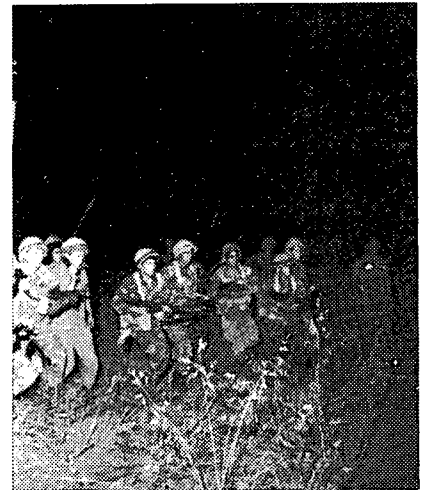
שימשו מאז ומעולם גורם בקיום, או בהגבלתם, של הכוחות המיוחדים. לכן, כשחיל הפרשים היווה חידוש בשדה הקרב של הרגלים, השכילו המצביאים להכשיר יחידות פרשים מיוחדות — כמו ה"חברים" של אלכסנדר מוקדון, או ה"חבורה הקדושה" של חניבעל — ויצרו לעצמם מכשיר, אשר היה בכוחו להכריע את המערכה, למרות מיעוט הלוחמים שבו. עם הופעת הצוללת, הטנק, המטוס והמסוק, התרחבו מאוד אמצעי החדירה לעומק שטח האויב, ונפתחו אופקים חדשים בפני הפעלת כוחות מיוחדים.

אמצעי הקשר — ככל שהם אמינים יותר ובעלי טווח ארוך יותר, מאפשרים יותר פעולת כוחות מיוחדים, כחלק אינט-

גרלי מהמאמץ הצבאי, תוך יכולת של דרגי הפיקוד לשלוט בהם. בימי הביניים השכיל ג'ינגס חאן לפתח שיטת רצים ("רץ-חץ"), שגמאו מרחקים מדהימים בזמן אפסי — כאשר העזרה לרצים הובטחה בכל מקום, ועונש מוות היה צפוי לפוגע בהם. זה אחד הגורמים, אשר אפשרו את מבצעי ה"מונדוגאי" (הכוחות המיוחדים המונגולים), שבהעזתם ובכור-שר ההכרעה שלהם נראה שלא נמצא להם אחיזת עין גם בתקופות מודרניות יותר. אמצעי התקשורת המודרניים — טלפון, טלגרף ורדיו — מסירים, למעשה, את הגבלות התקשורת עם כוחות, הנמצאים בעומק שטח האויב, ויהיו רחוקים כאשר יהיו.

המלחמה הטוטלית — אשר הופעלה

הלכה למעשה לראשונה ע"י הסינים והמונגולים, וחדשה לאחר מלחמת הבר-רים ומלחמת העולם הראשונה — מחקה את המושג "מעבר לקווים". המטוס והאמצעים המודרניים האחרים הופכים, למעשה, את המלחמה למלחמה לעומק, כאשר יש מבצעים, שמתנהלים בעומק רב יותר מהאחרים.

עקרונות הפעולה

החיילים בכוחות המיוחדים אינם חבלנים במחתרת, אלא חיילים לובשי מדים המהווים חלק מצבא. ועל כן — הם פועלים לפי תכנית צבאית, באמצעים צבאיים, וכפופים הירארכית לדרגי הצבא, בהתאם למשימה. החיילים עברו אימון מיוחד, והושקע בהכשרתם יותר מאשר בחיילים רגילים. על כן, אין לבזבזם; ויש לדאוג שתהיה תכנית חילוץ ואו נסיגה.

הכוחות המיוחדים יכולים להוציא לפועל מבצעים ברמה האסטרטגית, או הטקטית — במגננה כוללת, או במתקפה כוללת — אך במהותם, תמיד יישארו יחידות תקיפה לביצוע פעולות, במהירות, בהסתננות ובחשאי, כאשר תוצאות פעולתם — הלם.

כוחות מיוחדים יימנעו, ככל האפשר, מלחימה אל היעד, וירכזו את עיקר מעייןיהם בלחימה על היעד. ככל שיהיה צורך בלחימה קשה יותר להבקעת הדרך אל היעד, כן יהיה צורך ביחידות גדולות יותר של כוחות מיוחדים, כמו דיוויזיות הנחתים (המרינס), או הדיוויזיות המוטסות למיניהן. שיעור הכוח התוקף נגזר גם מגודל היעד וסוגו. ככל שהוא מצריך כוח גדול יותר, כך קטן הסיכוי להסתננות הכוח מבלי שיתגלה; ומכאן, הצורך שלו להילחם אל היעד.

העיקרון האחרון (אשר נכון גם לכו-חות רגילים) הנו **ריכוז המאמץ** במקום ובזמן המכריעים.

גורמי יסוד

גורמים אלה הם אוניוורסליים ומהווים מסגרת, אשר מאפשרת את פעולת הכו-חות המיוחדים. בדרך כלל, אופי המפק-

בנקודות רגישות, אשר השפעתן בהצטב-
רותן הכוללת, וכל אחת בפני עצמה אינה
משמעותית. * להסיט עתודות מהמאמץ
העיקרי ע"י פעילות מכיוונים שונים.
* ערעור מערכת השליטה ע"י פשיטה על
מפקדות, חבלה בקווי טלפון ובתחנות
מסר. * ערעור מערכת התחזוקה ע"י
הנחת מארבים לתובלה, פשיטה על מצבר
רי דלק ותחמושת וחבלה בצירי תנועה.
* ערעור רוח הלחימה של האויב ע"י
פעילות מתמשכת באזורים, הנראים בעיני
חיילי כ"בטוחים" ובאזורי עורף. * פשיטות
על חינוכי שריון וסוללות חת"מ.

כוחות מיוחדים ייעודיים לרמה הטק-
טית היו "הקבוצות החופשיות" בחטיבות
החי"ר הצרפתיות לפני מלחמת העולם
השנייה ופלוגות הרינג'רים בדיוויזיות
האמריקניות של ימינו.

סוגי כוחות

קיימים שני סוגים של כוחות מיוחדים,
המבטאים צרכים שונים לחלוטין. יש
כוחות מיוחדים של תקופת משבר, אשר
נוצרו כצו השעה בעת שהיחידות הרג-
לות בצבא הגיעו לשפל. אז נוצר הצורך
להקים יחידת עלית, אשר הישגייה הגבו-
הים ישמשו דוגמה לצבא כולו, וימשכוהו
אחריה, תוך הבאתו לסטנדרטים מקוב-
לים של לחימה. למטרה זו הוקמו במלח-
מת העולם השנייה הקומנדו הבריטי
והרינג'רים האמריקניים; בצבא"ל של שנות
החמישים הוקמה יחידה 101.

לעומתם, קיימים בצבאות רבים בעולם
כוחות, שתפקידם משימות מיוחדות, לפ-
עמים חשאיות-למחצה, אשר באות לשרת
את הדרג המדיני או/ו האסטרטגי. בדרך
כלל, היחידות זעירות ומופרדות מכלל
הצבא. יש בהן לוחמים באיכות גבוהה,
המקבילה לזו של הקצינים בצבא. יחידות
כאלו הן SAS (שירות האוויר המיוחד
הבריטי) GSG-9 הגרמני, הכוחות המיוח-
דים בצבא ארה"ב ועוד. אי אפשר להטיל
על הכוחות המיוחדים משימות רגילות
כיוון שחסרים הם את הידע המקצועי של
לחימה ביבשה במסגרת כוח משולב
משוריינן, הכולל חי"ר, טנקים, חת"מ
וסיוע אווירי. אם ינסו להפעילם במשי-
מות "רגילות", למרות מגבלותיהם, פער-
לותיהם לא ייהנו מסיכויי הצלחה מעבר
לאילו של יחידות חי"ר רגילות, ואבדו-
תיהם יהיו קושי מיוחד להשלמה.

לכוח מיוחד אין השפעה על הצבא,
ככלל. השגיאה הגדולה ביותר היא לנסות
להפוך את כל החי"ר בצבא לכוח מיוחד,
אזי החי"ר לא יוכל למלא את תפקידו
בקרב היבשה.

מן הראוי ללמוד מן הקומנדו הבריטי
כיצד היה ביכולתו של כוח מיוחד לחדש
את כוח הלחימה והתקפנות בצבא,
המצוי בשפל מוראלי, ולהחזיר לחי"ר את
ביטחונו העצמי, ולבסוף להפוך לחלק
אינטגרלי מהחי"ר עצמו — כאשר הכוח
המיוחד סיים את תפקידו המקורי, חדל
להיות גוף עלית מיוחד, כיוון שהסטנדר-
טים היו כבר לנחלת הכלל.

הקומנדו הבריטי

במאי 1940 קרה הבלתי יאומן. הצבא
הגרמני כבש את נורווגיה, את דנמרק, את
הולנד ואת בלגיה, פלש לצרפת, והגיע
לתעלת לה-מאנש. שרידי הצבא הבריטי
והצרפתי, שנלכדו מצפון לקו סדאן-
קאלה, נסוגו ברגע האחרון ללא ציודם
מתוך "מלחמות המוות" בדאנקירק. שא-
רית הצבא הבריטי הסדיר שהגיעה לאנג-
ליה הייתה מוכה, חסרת ציוד ונשק
ונדרשו חודשים רבים לשיקומה המשק-
י המוראלי ולאימונה מחדש למבצעים.
אנגליה הפכה אי מבודד, אשר צריך
להתחיל לבנות את כוחו הצבאי למלחמה
בצבא הגרמני, כאשר התשתית הנורמ-
לית להקמת הצבא — הצבא הסדיר —
במצב ירוד.

במצב הזה הציע קולונל הדלי קלארק,
מעוזרי הרמטכ"ל הבריטי, להקים מתוך
הגייסות באנגליה כוח עצמאי, אשר יפתח
מחדש את כושר הלחימה ההתקפית
בצבא הבריטי, ישמש דוגמה לחיקוי, וי-
צור את התשתית לתורת לחימה של
שת"פ בין צבא היבשה לצי — משום
שכל המבצעים בעתיד יתבססו בהתחלה
על פעולות משולבות. הצעתו הוגשה
לרמטכ"ל פילדמרשל סיר ג'ון דיל, אשר
העבירה תוך 24 שעות לאישור ראש
הממשלה צ'רצ'יל, אשר הגיע למסקנות
די דומות בעצמו. ניתנה הוראה להקים
את יחידות הקומנדו. כך נוסח ייעוד
היחידה ביומן של משרד המלחמה
הבריטי:

המשימה הראשונית של היחידה
— פשיטות. למטרה זו היא צריכה
להיות מאומנת ומצוידת. היחידה
צריכה להיות בעלת כושר לבצע
כל משימה בכל סד"כ — מרמת
צוות סורר מצומצם ועד פעולה
בעצמה גדודית כוללת ואף למעלה
מזה. ליחידה צריכה להיות יכולת
להרוס מתקני אויב ולאסוף מודי-
עין, לפעול ככוח הלם, לכבוש
וליהאחזות בראש-גשר בחוף לאב-
טחת מבצעי נחיתה, לספק כוחות

מאומנים במיוחד למשימות אבט-
חה ומיסוך לכל סוגי המבצעים.
למעשה, זה תפקיד של יחידת חי"ר רגילה
במבצעים משולבים. הם נדרשו, בעצם,
להיות מוכנים לבצע כל משימת חי"ר
שתוטל עליהם.

מפקדי הצבא הבריטי בתקופה זו היו
זקוקים לכל הצלחה כדי לשקם את
המוראל הירוד של הצבא ולהצדיק את
עצם קיומם. לכן, קיבל הדלי קלארק מייד
שחרור מתפקידו, והועמד בראש מחלקה
מיוחדת, אשר מתפקידה היה להקים
מהר ככל האפשר את הקומנדו, ולבצע
מייד פעולה מעבר לתעלה. למרבה המזל,
היו קיימות בבריטניה באותה תקופה
עשר פלוגות עצמאיות (ת"פ כל אחת
מהדיוויזיות הבריטיות), אשר נעדרו לפעול
בשת"פ עם חיילי הצי במשימות משול-
בות, והיו כוח-אדם פוטנציאלי מתאים
לקומנדו. על בסיס הפלוגות העצמאיות
נוצרו שלושה גדודי קומנדו, כאשר הפער
לה הראשונה נועדה לגדוד 11 בפיקודו
של קולונל הדלי קלארק בליל 23-24 ביוני
1940 בלה-טוקא על חוף צרפת ולהגיע עד
לשרדה התעופה הגרמני בברך. הפעולה
בוצעה ע"י כ-120 חיילים, אשר נחתו, באו
במגע עם חיילים גרמנים, הרגו כמה מהם
והזירו ללא אבדות לבסיסם. כך הוכחה
נכונות הרעיון — ניתן לבצע מבצעים
משולבים בין שלוש הזרועות אוויר-
ים-יבשה, אם המשתתפים יהיו מאומנים
בהתאם. ניתן האור הירוק להנחלת הלך-
חיים לכלל הכוחות המזוינים הבריטיים
בשני מישורים: הגדלת כמות יחידות
הקומנדו עד כדי היותם חלק משמעותי
מהחי"ר ושימוש בהם כתשתית ידע,
מפקדים ומדריכים לצבא כולו.

לקראת המבצעים הבאים נוצר למעשה
חי"ר חדש, אשר לא סבל מהטראומה של
דאנקירק. הוא היה בנוי במבנה קומפקטי
של שלוש פלוגות בכל גדוד, כאשר בכל
פלוגה שלושה קצינים ו-63 חוגרים —
מצוידים בנשק אוטומטי ומאומנים לפעול
כחלק מצוות קרב משולב.

הפשיטה על איי לופוטן

בארבעה במרס 1941 פשט הקומנדו הברי-
טי על איי לופוטן בצפון נורווגיה. הפעולה
באה לברוק האם לקחי לה-טוקא לא היו
מקרה בלבד והאם ניתן לבצע פעולות
משולבות בכוחות משמעותיים יותר. אז
כבר הייתה קיימת חטיבת השירות המיר-
חד (מפקדת הקומנדו) בפיקודו של בריג-
דיר היידן, אשר פיקדה על המבצע היבש-
תי בפשיטה זו.

המטרה הייתה להשמיד את מתקני שמן הדגים באיים, להשמיד ספינות שיעגנו שם, לשבות גרמנים, ולגייס אנשים לצבא נורווגיה החופשית. תחת פיקוד חטיבת השירות המיוחד השתתפו גדוד קומנדו 3 (בפיקודו של קולונל דרנפורד סלייטר) וגדוד קומנדו 4 (בפיקודו של קולונל דדלי ליסטר). כל גדוד נחת בשני מקומות, השתלט במהירות על האיים, והרס את בתי החרושת ואת מאגרי השמן (כ-800,000 גלון). הם השמידו חמש אניות וספינת דיג חמושה גרמנית, שניסתה להתנגד. הכוח חזר עם כמה מאות מתנדבים ועם כמה עשרות שבויים גרמנים – ובאבדות אפסיות.

הפשיטה על איי לופוטן הביאה להחלטה על הקמת כוחות קומנדו גם למפקדת המזרח התיכון. ההחלטה זירזה תהליך שכבר החל שם, על פי החלטה מקומית של המפקדה בקאהיר.

הקומנדו במזה"ת

במרס 1941 עמדה בפני מפקדת המזה"ת אותה בעיה, שעמדה בפני מפקדת צבא המולדת הבריטי שנה קודם. הצלחתו של רומל וקורפוס אפריקה הגרמני במדבר המערבי, אשר גרמה לנסיגה של הארמיה 8, שלא סבלה מנחיתות בכוחות, הביאה את הלוחמים הבריטים להרגיש נחותים כלפי אויביהם. על רקע זה הוחלט לשלוח כוח קומנדו למזה"ת, אשר ינסוך רוח חדשה במפקדי הארמיה 8 ובחייליה, כדי שיהוו מחסום בפני רומל.

הכוח כלל את גדודי הקומנדו 7, 8, 11, אשר צורפו לגדודי הקומנדו של המזה"ת (שהיו קיימים כבר) 50 ו-52, ויצרו כוח חטיבתי, אשר כונה "כוח לאי" (Lay Force) על שם מפקדו קולונל דיוויד לאיקוק (לשעבר קצין אב"כ במפקדת המזה"ת). הכוח קיבל תפקיד של חטיבת עתודה בארמיה 8.

בליל 19-20 באפריל 1941 ביצע הכוח את פשיטתו הראשונה על הנמל הקטן ברדיה כמאתיים ק"מ מעבר לקווי האויב. גדוד 7 הושט לשם ע"י הצי המלכותי, השתלט ללא התנגדות על הנמל, שלא היה בשימוש (בניגוד למידע שהיה בידי הכוח). הרס כ-25 כלי-רכב איטלקיים, והרג, או פצע, כ-45 חיילים איטלקים. למעשה, עיקר הצלחת הפשיטה הייתה הפנייתו, לזמן-מה, של חטיבת השריון הגרמנית שהייתה בסולרם, לכיוון ברדיה. מייד לאחר הפשיטה החלה המערכה על יוון וכל הספינות המצויות, כולל נחתות, הופנו למבצעי הנסיגה והפינוי שם. לכן, לא התאפשרו יותר פשיטות

קומנדו מושטות בשלב הזה. גדוד 11 נשלח כחיל-מצב להגנת קפריסין. לאחר ההתקפה המשולבת הגרמנית על כרתים ותחילת הנסיגה משם, הוצא כוח לאי מהעתודה, ונשלח לשמש כמשמר ערפי לכוח בכרתים. בקרבות מאסף רבי-גבורה ונואשים. הצליח כוח לאי לעכב את הגרמנים לארבעה ימים – עד 31 במאי 1941 – ולאפשר לחלק גדול מהדיוויזיה הנירזילנדית לסגת מנמל ספקיה. הטקטיקה של כוח לאי, בשמשו כמשמר ערפי בכרתים, הייתה מסורתית לכוחות קומנדו – כוחות קטנים רגליים פשוטו לילית על יחידות אויב. התברר, שזה לא מתאים ללוחמת חי"ר רגילה. במקום להיות מתחם חטיבתי מוגן וקשה לפיצוץ, התפורר הכוח עוד לפני שבא במגע עם האויב. כוח לאי חדל, למעשה, להתקיים לאחר המערכה על כרתים. הגרמנים שבו את רובו. אחדים נהרגו בקרבות, וכמה עשרות

נים באנציו במלחמת העולם השנייה, ללחימה הקשה ומרובת האבדות, שלא לצורך, של חטיבת הצנחנים במערכה על ירושלים, ולתלאות של חטיבת הצנחנים במערכת רפיוח בששת הימים ובקרב על החווה הסינית ביום הכיפורים.

הלקח העיקרי הוא: כוח קומנדו אינו יכול להחליף חי"ר רגיל. לכן, לא רצוי להפוך את מרב החי"ר בצבא לקומנדו, ולא רצוי להטיל על יחידות קומנדו תפקידים של חי"ר רגיל.

להגנתם של הבריטים יש לומר, שכוח לאי הוטל לקרב בתקופה, שעדיין לא היו ברורות מגבלות הקומנדו ובמצב של אי-ברירה אופרטיבית. סמוך לתבוסת כרתים בוצעה הנחיתה של גדוד הקומנדו 11 בשפך הליטני, כסיוע לפלישה הבריטית לסוריה ולבנון (מבצע "אקספורטר"). אם היה צורך בחיזוק לקחי כרתים, הרי הקרב הזה הוכיח זאת. בתשעה ביוני הונחת

הגדוד, בפיקודו של קולונל דיק פדר, בשפך הליטני. בטעות, הונחתה מחציתו מדרום לשפך ומחציתו בצפון. בשל בעיות ים ומוז-אוויר, חל איחור של יממה והגדוד הונחת עם הגעת הגייסות האוסטריים למקום. במקום למצוא את עצמו פושט בעורף האויב מצא את עצמו הקורמנדו הבריטי בשטח ההשמדה בחזית האויב, כגדוד חי"ר רגיל. הגדוד לא היה מוכן לפעולה כזו, וגם לא אומן, או צויד, לקראתה. כתוצאה מרמתם האישית הגבוהה של לוחמיו המשיך ולחם עד להתגברות הכוחות האוסטרלים על האויב.

הצליחו להגיע חזרה למצרים. גדוד 11 (בקפריסין) נותר הקומנדו היחיד במזה"ת. המערכה על כרתים מראה כיצד לוחמים מעולים – מתנדבים, שאומנו היטב כפרטים, וצוידו בנשק אישי טוב – אינם יכולים לשמש כחי"ר רגיל. ביצועיהם כחי"ר קל לצרכי פשיטה אינם שווים-ערך לאלה של לוחמי חי"ר בסדר גודל דומה, כמו הדיוויזיה הנירזילנדית, שלחמה לצדם.

עקרונית, הגורמים לתבוסתו של כוח לאי בכרתים הם אותם הגורמים שגרמו להשמדת עיקר כוח הרינגירים האמריקני

במחיר כבד מאוד – הגדוד איבד בקרב 123 לוחמים בהרוגים ופצועים, כמחצית מעצמתו הלוחמת. לאחר מכן לא נותר מכוח לאי דבר, אם כי קולונל לאיקוק הצליח להימלט מכרתים לקאהיר.

בסוף קיץ 1941 פורק כוח לאי. לא ניתן לסיים את סיפורו מבלי לספר על פעולתו האחרונה, שממחישה לקחים אחרים בתחום פעילות הכוחות המיוחדים – תלוי תם המוחלטת במודיעין ופגיעותם הרבה.

הפשיטה על רומל

בסוף קיץ 1941 תכנן גנרל אוקינלק, המפקד העליון הבריטי במזרח, לפתוח בנובמבר במתקפה כוללת למיגור כוחות הציר בצפון אפריקה – מבצע "קרוס-יידר". בשלביו הראשונים תוכנן ההימור השאפתני ביותר במלחמה בתחום הפעילות המיוחדות – פשיטה על מפקדתו של רומל.

הכוונה – חטיפתו או חיסולו של מפקד כוחות הציר גנרל רומל במפקדתו. **השיטה** – הסתננות רגלית של קומץ לוחמי קומנדו (לאחר הישג תת-מימי של 200 ק"מ) דרומה משפת הים לפני היםבה במרחק 850 ק"מ מערבה לאלכסנדריה. השתלטות על מבנה המפקדה, שבה היה רומל וחטיפתו/חיסולו.

כוחות ומשימות – א) צוות קומנדו בפיקודו של קולונל ג'פרי קיין (סמג"ד 11 בנחיתה בליטני) – חטיפה או/חיסול רומל; ב) צוות קומנדו – התקפה על המפקדה האיטלקית בקירן (הסחה); ג) צוות קומנדו – התקפה על מרכז המודיעין המספלי האיטלקי באפלוניה (הסחה); ד) צוות קומנדו – ניתוק קווי הטלפון והטלגרף בגזרה – לשיבוש הקשר בין מפקדות כוחות הציר.

סיוע – סוכן המודיעין הבריטי קפטן ג'ון הסלדיין – סימון חוף הנחיתה, קבלת הנוחתים והנחיתים ליעדיהם.

מנהלה – הישג תת-מימי של הכוח לשטח הנחיתה בצוללות "טורבי" ו"טליס-מן".

שליטה – מפקד הכוח – קולונל לאיקוק.

מהלך המבצע – בעשרה בנובמבר הפליג הכוח בצוללות מערבה. לאחר ארבעה ימים עלו הצוללות על פני המים בערב, והתחילה פריקת הכוחות. ראשונה פרקה "טורבי". בשל סערה עזה הסתיימה פריקתה באיחור של חמש שעות.

"טליסמן" פרקה גם כן, אך רק סירה אחת (ובה קולונל לאיקוק ושבעה לוחמים) הצליחה להגיע לחוף. השאר התהפכו, והלוחמים חזרו בשחייה לצוללת. בינ-

תיים, התארגן על החוף הכוח "טורבי", יחד עם קולונל לאיקוק ואנשי סירתו. כיוון שלמחרת (15 בנובמבר) בלילה עמדה להיפתח מתקפתו של אוקינלק, החליט לאיקוק להמשיך בכוח המקוצץ שנחת. קולונל ג'פרי קיין (עם 17 לוחמים) נשלח לעבר מפקדת רומל בבדה-ליטוריה ולויטנט רוי קוק (עם 7 לוחמים) נשלח לחבל בקווי הטלפון והטלגרף בצומת שמדרום לקירן. לאיקוק (עם סמל ושני לוחמים) נשאר לקבל בלילה הבא את אנשי "טליסמן", ולבצע עמם את שאר המשימות.

הצוות של קיין הגיע לבדה-ליטוריה, והחל לחפש אחר רומל בחדרי המפקדה. מאחד החדרים נפתחה אש וקיין נהרג. סגנו לויטנט קמרבל נפגע מהתפוצצות רימון ורגלו נקטעה (הוא הושאר במקום ונלקח בשבי). שאר הלוחמים, בפיקודו של סמל טרי, נסוגו במהירות, וחברו חזרה לקולונל לאיקוק על שפת הים. מחבורתו של לויטנט קוק לא חזר אף אחד. בשל הים הרגש הם לא הצליחו לחזור לצוללת מייד, ואותרו ע"י הגרמנים. לאיקוק פקד, שכל אחד יציל את נפשו. רק לאיקוק וסרג'נט טרי הצליחו לחזור אל קווי הבריטים ערב חג המולד, לאחר שהלכו ארבעים ואחד יום. צחוק הגורל הוא, כי המודיעין, שהיה בידי הקומנדו בפשיטה, לקה מאוד. הם פשטו על מפקדה של מרכז הספקה, שאף פעם לא שימשה כמפקדה לרומל; מה עוד שבאותו יום הוא היה ברומא.

לסיכום, מכוח חטיבתי של חמישה גדודי קומנדו נותר אחרי שמונה חודשים מפקדו, קולונל לאיקוק, לבדו. כל השאר נהרגו, נפצעו או נשבו. השרידים המעטים חזרו ליחידותיהם.

לאחר פירוק חטיבת הקומנדו של המזרח, עברה נקודת הכובד של פעולות הקומנדו לאירופה. הלקחים, שנלמדו בשנים 1940-1941 בהפעלת חטיבת השירות המיוחד באירופה וחטיבת כוח לאי במזרח, התוו את ייעוד הקומנדו הבריטי בהמשך המלחמה ולאחריה. ייחודו של הקומנדו הוגדר באימונו האמפייבי ובהפיכתו הלכה למעשה לכוח נחתים דוגמת המרינס האמריקני. הניסיון שרכשו שימש בנחיתות הגדולות בצפון אפריקה, בסיציליה, באיטליה ומעל הכל בצרפת, ולמעשה, היה חיוני לתכנון והוצאתן אל הפועל.

במערכה באיטליה במהלך שנת 1943 התברר, כי יוקיים לארבע חטיבות קומנדו. הכוח אורגן מחדש לקראת מבצע הפלישה לאירופה ("אוברלורד"): חטיבת הקומנדו

1 בפיקוד קולונל לורד לובט – צרפת, חטיבת הקומנדו 4 בפיקוד קולונל מיילס רוברטס – צרפת, חטיבת הקומנדו 2 בפיקוד קולונל רוני טוד – איטליה וחטיבת הקומנדו 3 בפיקוד בריגדיר קמפבל הרדי – המזרח הרחוק. בשנת 1942 היו מבצעי הקומנדו בסאן-נאזר ובדיאפ. בי-1943 הם נחתו בצפון אפריקה, בסיציליה ובאיטליה (סלרנו ואנציו). בי-1944 הם השתתפו בנחיתה בנורמנדיה ובדרום צרפת. בי-1945 השתתפו בלחימה בבורמה. בכל המבצעים חזרו הלקחים, אשר מאפיינים כוחות מיוחדים:

1. הם הוקמו לצרכים מאוד מיוחדים – הרמת המורא/צרכי מודיעין (כולל פשיטות).

2. כיוון שהם מושתתים על כוח-אדם מתנדב באיכות גבוהה מהרגיל, הרי זה תמיד על חשבון היחידות האחרות. על כן, יש ליצור רטציה ולהחזירם לתפקידי פיקוד ביחידות אחרות.

3. מבצעים מיוחדים תלויים לגמרי במודיעין מדויק ביותר ובסיוע יחידות/זרועות אחרות (יחידות שריון), שיחברו אל הכוחות המיוחדים, או יסייעו להם באש ובתחבורה (חיל אוויר, חיל ים).

4. מבצעי הקומנדו קלים לביצוע מאשר מבצעים רגילים. דוגמה טובה לכך היא לחימת גדודי הקומנדו בפשיטה על דיאפ, בהשוואה ללחימת הדיוויזיה הקנאדית באותו המבצע. יחידת רגלים "רגילה" המאומנת היטב יכולה לבצע מבצעי "קומנדו" (בנושא זה השוואת "גולני" לצנחנים בפשיטות במהלך 1981 מעניינת מאוד), אולם לא כל יחידת קומנדו מסוגלת לבצע מבצעי חי"ר – באשר היא לא מצוידת בנשק מסייע כבד, ואינה אמונה על שת"פ עם טנקים וארטילריה – בגלל שיטת הגעתה ליעד, המצריכה קלות וניידות לצורך הטסה/הישג. כאשר, בלית ברירה, יוטלו לקרב יחידות קומנדו כחי"ר רגיל, הן יילחמו היטב אף בתנאים גרועים ביותר – בשל הרמה הגבוהה של אנשיהן – באבדות ניכרות (עד כדי השמדת היחידה כולה). בכל מקרה, הישגיהן לא יהיו טובים מאלה של יחידת חי"ר רגילה בנסיבות דומות.

המשך בעמוד 14

